

Bűnbeesés előtt

Olvasom, hogy K. Endre költő nem érti, az avantgárd Erdély Miklós hogyan vonzódatott a népi Ágh Istvánhoz, mint érintett szívesen válaszolok megjegyzésére, csak hát nem az a kérdés, miként barátkozhattam olyannal, akitől idegen a stílusom és a származásom, hanem hogy egyáltalán, mit talált ebben az Ághban Erdély? a „Hálából azért, mert visszahallottál” lehetne válaszom, amit a Kollapszus. orv. kötetének dedikációjában megvall, továbbá „az avantgardizmus mindig a kontextustól függ,” segítene érthetetlennek tűnő barátságunk megértésében.

Végig a hatvanas éveken át eszembe sem jutott, hogy besorolnak származásom szerint, akik maguk is ugyanattól szenvednek, s gyanakvó tekintetük végigpásztázza arcomat, akár az éjszakai razzia közben az elemlámpa fénye, ám ez már jóval később, egy másik nemzedék kirajzása idején volt, akik avantgárd kísérleteik révén csapatban gyűltek a Mester köré, biztosan nem merték még őt rólam lebeszélni, bár engem semmibe vettek, vagy háta mögül nyilaztak az ő kedvessége miatt, így vált termete irigyeim fedezékévé mialatt felém fordult a vörös sálas francia kiskabátban.

Minket nem a művészet műhelymunkája vonzott egymáshoz, s nem befolyásolt a korkülönbség, s más életrajzi adat, a művészet a lelkiállapotunk volt, melyben napjaink égtek, a Nárccisz presszóban foglyul ejtett vitatkozásunktól spicli végre csalt jelenlétünkig az Építész Pincében, ahol cipőgombszemű fodrászlányok, amatőr énekesnők egyre bátrabbá válva versengtek kegyeinkért, s mindnyájunkat az éjjeli portás, egy nagy fülű horthysta ezredes őrzött, onnan a Luxor, netán egy lipótvárosi pincelakás következett, s Hűvösvölgyben, az utánunk záró Veronikából kerültünk haza.

Azok voltak az én költészetem inasévei valami kilátástalan életformával készülve az elképzelt hivatásra, Kondorral, Pilinszkyvel, Vujicsics Tihamérral, Erdéllyel, Schéner Mihállyal, a személyiség és korkülönbség különböző fokán, de a korszak azonos légterében, mely tele füstszaggal, a ködből előcsörtető villamossal, az ágyúzás friss emlékével, szűzlány vérrel és a sebesült lábam forróságával, a forradalommal, az ártatlanság elvesztése előtt, mikor a diktatúrát még a bosszú foglalkoztatta, s olyan félelem szította, hogy az egyetemi tanárnő is parfüm illatú pisztolyt húzott elő a krokodilbőr ridikülből.

Mint fölkinált bűnbeesést, bár nem kígyó a csábító, ki a fél deci whiskyben a tehetség jutalmát ajánlotta, ellenkező esetben ihatta a kommersz cseresznyét az illető, s minden mozdulata egy láthatatlan zsinórpaddalástól függött, a létezéshez nagyobb kreativitás kellett, mint a művészethez, hogy a szabad lélek, a szív ereje tisztán tartasson mégis a szabadon kibomló, töretlen művészet érdekében, hiába nyüzsgött az aljasság kitinpajzsos, ízeltlábú világa, az ármány hátsóudvari mákgubó főztje tömény szesz gyanánt, közös élményünk volt a szeretet az akasztófák országában.

S ennek a közös élménynek korai áldozata Sarkadi Imre, magasról zuhant a mélybe, mint a röptében meglőtt kócsag, Ikarosznak szárnyába gabalyodott alakját vette föl a járdán, s akik láttuk vagy elképzelték, szédültünk a mélységiszonytól, s nem mertünk égre nézni, ahonnan sors szerint kilépett, s 1961. április 12-én éjfélkor elkezdődött a magyar művészertelmisség erőltetett menete, tizedelése önmaga, és az egyetlen okra visszavezethető betegség által, Szárszó, Lipótmező, Farkasrét s szemben a Búfelejtő kocsmá, s a kocsmákhoz a kifizető pénztárok mindig készen állva.

Mikor Altorjai Sándor festő 1979. október 10-én, Szigligeten felkötötte magát a padlásgerendába vert durva ácskampóra, s mint bűnjel talán ma is látszik a fehér betűkkel odamázolt HELP, nem magáért kiáltott akkorát olyan némán, nekünk kért segítséget ezzel az utolsó figyelmeztetéssel, mert akik még maradtunk semmi jelét nem láttuk a változásnak, aztán Erdély Miklóst se mentette meg senki, bár követői dicsőségében távozhatott, akik már fordítottját élik annak, amiért ő drágán megfizetett, hát így van közöm műveihez is, s nem mint nekik az avantgárdhoz, hanem mint mindkettőnknek egymás elmúlt életéhez.

PETRŐCZI ÉVA

Szőke Diána...

a *Napló* és Gergely Ágnes *Fifike* című versének margójára

Szőke Diána,
párja mellől
az ordasokat
kifeszített íjjal
elűzni igyekvő
amazon volt
Gyarmati Fanni.

Rőt őszi sövénynél
szelíden várakozó
hitvesi sorsban
meg nem hagyhatta
őt a Teremtő.

Vagy mégse Diána,
nem pogány amazon,
de – küldetése szerint –
szüntelenül küzdő,
felajzott idegekkel
figyelő angyala lett

ifjú éveitől gyorsan
messzire űzött társa,
a mintha-magzata-volna
Fiú, élete Szentje
tajtékos egű éveinek.

Igen. Ha kellett, olykor,
rilkeien *rettenetes*.

A halál hónapja

Csiszér Gyurinak

Jaj mindkettőnknek,
akik az oroszán havában
született és izzó évnapjuk
táján tőlünk messze szökő anyák
elárvult, őszbe hajló magzatai vagyunk.

Érzed? Megsokszorozódik a gyász,
ilyenkor a forróság és a bőrünket feketén
égető ruhák napjaiban,

mert nekik, akik bennünket gyümölcsöztek valaha,
most, augusztus csekély irgalmú havában,
először testüket őrző, jeges
ál-menedékben, majd *hamuhodva*,
urnai mélyben, a halál
talmian díszes lisztes bödönében
kell türelemmel várniuk a boldog FELTÁMADÁST.

HALASI ZOLTÁN

Bagatell

A Nap nem olvas Arisztotelészt, nem hallott született urakról és szolgákról. Nem rágta át magát az esszéirodalom olyan kiválóságain, mint Gobineau, Chamberlain és Rosenberg. Bár a sötét úrból lett, semmi és valami ragacsából, nem szégyelli fekete nagyanyját, mint a Biel-i tavon remeteskedő gróf, nem kutat archeológiai emlékei között görbe kitüremkedést asztrális elődei ábrázatán, mint a hettita orról érkező Wagner-vő, nem tereli fekete lyukakba galaktikus ellenségei adatbázisait, mint a zsidó könyvtárak hagyatékát vagonszám gyűjtögető birodalmi megbízott.

A Nap nem tud vörös óriásról, fehér törpéről, planetáris Götterdämmerungról. Nem erőssége a gondolkodás, filozófiából épphogy átment, ítélőereje a zérushoz közelít. Viszont a „fotont fenségre” elv jegyében máig sikerrel őrzi hatalma látszatát. Promiszkuitása (ő aztán tényleg füvel-fával) több mint megbotránkoztató. Ráadásul nyelvenként változtatja a nemét.

A Nap Marilyn Monroe és Teresa nővér keveréke. Mindenható csókja civilizációkat éleszt és perzsel el. Időnként felszárítja a Föld könnyét, a tengert. És ha már látni se bír minket, arca elé kapja a Holdat.

ÁFRA JÁNOS

Zajlás

Legyen a leghosszabb folyó,
ahogy lábaink egymást követik.
Kitartóan húzod magaddal
a tekintetem. Előbb lemaradok,
ám e kiszámított távolodásban is
csak a sodró várakozás vezet.
Kezeim a levegőben feléd eveznek,
csak hogy hátrafordulásod összezavarja
a szívbillentyűket. Az ütem borul,
és vörösbe csap át arcomon. Kivárok.
Aztán közel kerülsz hirtelen, mert lassulni
kezdesz, én pedig ettől hinni valamiben.
Hogy talán a főtér lépteiket oszlató
torkolatánál nem válnak majd el
szándékaink. Te megállsz, bevárod
egy fánál ezt a másik pár nyugtalan lábat,
hogy végre kiderülhessen, mit jelent,
ha lentünk hideg részei találkoznak.
Pihenünk, mintha fekvé. Nézünk,
mintha rég. Másikon át a nyugalomba.
Óvatosan pillantasz le. Látod, egymást
takarjuk végre. Tört hajók szigete
az aszfalttengeren.

Összeroskad

Mintha már ezerszer.
Mikor egy percben több száz alkalom.
Sáros szánkónyomok,
birkózó angyalok a latyakos havon.
Felállunk, és egy isten
egymáshoz parancsolja két arcát.
Engedelmeskedünk.
Úgysem több, csak egy csók, hát
ilyenkor kérdezni nem,
csak hajolni, lüktetni, olvasztani magad.
Meggzáradni a tényben,
néhány pillanatra törölni a gondolatokat.
Aztán ködös szavak jönnek,
és sanyargatjuk egymást kedves közhelyekkel.
Mint két leszakadó jégcsap,
elfolyunk, mire a tavaszi nap felkel.
Ilyen mondatok meg hasonlóak,
és máris minden ugyanúgy szivárog, mint rég.
Belőlem el a nyugalmad.
Te vagy, én vagyok, de mi leszünk-e még?

Blues

Nyolcvanháromban történt, negyedikes középiskolás diák volt János, oly szórakozott, ki a távirányító nyomogatásától kikapcsolódik, de akkor még hol volt távirányító meg maroktelefon, csak jövő volt, nos, május kilencedikén János riflénadrágban ment a város főterére, ünnepi felvonulásra, amitől a pártelnök tanárnőnek égnek állt a haja, azzal fenyegetőzött, hogy kezeskedik arról, ne sikerüljön az érettségije, János mégis leérettségizett, viszonylag jól és hát szerencsésen is, de nem tudott és nem is akart megbocsátani a tanárnőnek, hogyha legalább szánt szándékkal vette volna magára a nadrágot, azzal akart volna üzeni, az más lett volna, akkor biztosan elnézett volna jobbra vagy balra, nagyot nyelve.

Történelem

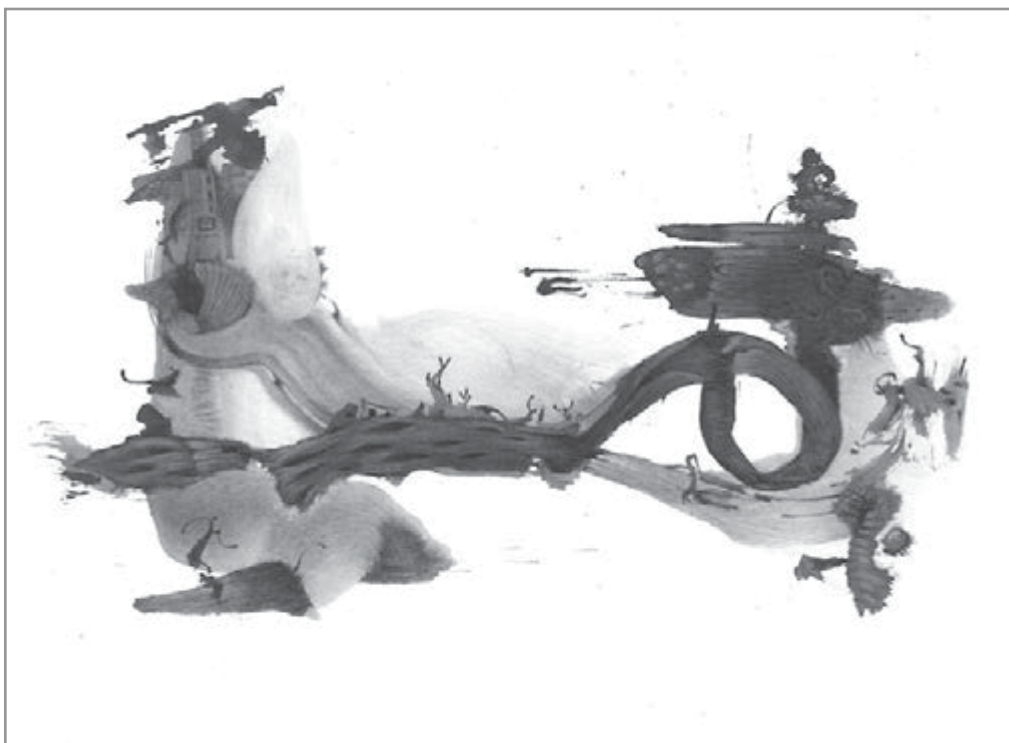
Múltamból kimenekíti magát az idő, ráakad a lyukra a szürke drótkerítésen, vagyis a jövőmön, amit a jó szüleim húztak körém merő elővigyázatosságból és önszorgalomból is persze, mialatt hús vér kísérteteim elsüllyednek a homokóra homokjába, hogy egy darabon esélyeshez méltón haza-vezessenek nagyapámhoz, akinek kezében a kopott viharlámpa lángnyelve megízleli az élet sóját.

KOVÁCS KRISTÓF

Ez is te

Valami szebb helyett a körút van az ablakunkban.
Minden reggel így ébreszt. Azt mondtad,
ebbe vagy szerelmes, és hogy inkább ebbe kéne
nekem is. Ezért nem bírod elviselni hallgatásaim,
mert akkor te is belülről hallatszol.
Lefekvés előtt olyanokra gondolunk, amiket
a tengerparton kellene csinálnunk.
Vagy legalább a fürdőszobában.
Elviselhető lassúsággal korrodálódni.
Vanból a nincs felé, nehogy hirtelen legyen vége.
Félálomban megrándul a lábad,
ilyenkor azt hiszed, gödörbe lépsz, vagy csak megcsúszol.
Tudom, ezt is egyszer elmondtad.
Gyorsan átkapaszkodunk a felesleges álmokon,
egy reggelt sem fogunk tudni átaludni.
Újra az ablaknál állsz, beengeded a belvárost.
Nincs szavad, mondanom kellene valamit,
de az igazság szomorú, más meg nincs.
Rágyújtasz, a szád bizonytalan, mint
a belsőudvarban az állások tartóelemei.
Ajkaidról harapdálod a száradt bőrt:
óriási kalapácsokkal verik le a régi falakat.

Milyen vagy

Ahogy eljárt felettünk az idő,
az nem a te hibád.
Az sem, ahogy kipereg
mint a hungarocell kezünk közül
szemenként a felejtés esélye.

Emlékszel a szemeidre?
Mintha nem ért volna le a lábam,
mintha nem is ért volna véget.
Jó lenne ha ismerőssé válnál,
ahogy a hibáim.
Hallottam vacogó dízelmotorokat
a júniusi hajnalban.
Azt hiszem ilyen lehet egyedül lenni.
Éjszakánként meg arról álmodik
a buszmegálló, hogy egyszer tényleg
eljönnek érte is.
Én is erről, hogy elalszol rajtam
a 923-as harmonikájában.

Nem érne le a lábam.
Jó lesz így is, majd megmagyarázzuk ugye.
És ha ez volna az eső, majd utána napozunk.

Csak az izzadt utca maradna.
Meg ez a beriasztott autó a magányával.
Nem is tudja, miért kiabál.

VÉR GEORGINA MIRTILL

Zongorakíséret újjászeretéshez

azt mondják *a közönynek nincsenek idegvégződései*
de mikor levedled az új puha bőr
érzékeny felsérthető
mint a vak szeméről ha eltűnik a
hályog bántja még a leggyengébb
fény is
így van ez a frissen begyógyult
szerelemmel is tovább lélegeztél
hát életben maradtál *a sejtek nem emlékeznek az intenzitásra*

*

a zongora fedele ugyanolyan
fényes mint mielőtt letakarták volna
hogy ne kínozzanak téged az ujjaid sápadtak
a fehér billentyűkön a csontok összeforrtak
úgy ahogy hajlanak az ízületek is
leülsz pár billentyűt a hit hangjai
aztán hónapokkal később eléd raknak egy kottát
fekete pöttyök a fehér papíron remegő
masszává olvadnak össze vakon játszol
hibátlanok a hangok de a végén a tapsviharban
csak azt az arcot kutatod amelyik nincs sehol

GRENC SÓ ISTVÁN

Várni visszafojtottan

akárha
háborúba
indult volna a
vissza nem térőkkel
osztzkodva testvériesen
úgy ölelte
el nem engedvén
szorítván magához
a már félig tárt
hevederzárás ajtó
selyemfényű
kopottas keretébe
húzta volna vissza
mert nem akart többé várni
várni visszafojtottan
a szerelemre

Sírtunk

diófa
foszló felhőbe karcoló
izzó zöld levele
eggyémosódva
tűnődő teknős lassúságával
belepecsételt
az örökkévalóságba
egy nyárvégi napot

hámló tükrökként
gyűrődtek egymásra
fogantatásukban
elvetélt álmaink
sírtunk

könnyeink mosták láthatóvá
együttlétünk mákszemnyi
aranyát

LAUER GÁBOR

lecsúszik

pár vonal tart már csak ideát
falakra karcolja arcod az est
a csend nyert ma is
holnap kimondom majd
lecsúszik a számban felejtett vallomás

papír nélkül

ma is csak szemekkel beszéltem
viszketnek a bent maradt szavak
papír nélkül, átlátszó tintával írok,
a csöndek szívedig bomlanak

sziluett

nem vagy és nem vagyok
sziluettig törölt a nap
bőrünk a padlón összehajtván hallgat
hús, csont olvad, vér keveredik
egyetlen körvonal alatt

TOKAI ANDRÁS

Hatsepszút hiányzó arca

(Kákosy László egyiptológus emlékezetére,
aki sok titkot megosztott velem az ó-egyiptomi csodákról)

Megszabadulva a lusta *dragomántól*,
A sziklahasító núbiai hőben,
Hatsepszút királynő sírtemplomában
a második teraszon áll, szemlélődik
alakmásom, Titusz.

Igen, ez is csak messziről szép...
A túlpartról, az élők
keleti földjéről nézvést,
a karnaki templom főtengelyéből,
reggeli órán, a Hatsepszút-obeliszk árnyékából,
ahogy a tompa-sárga színű hegyomlás
előtt az éles sárga terasz-sorok kiválnak.

Közelről: durva munka, romlás.
Így – locsolatlan –
milyen fakóak a festett relífk is,
a tükröző forróság hogy elnyeli a színeket!

Pedig mi mindent idehordtak
az elefántkórban szenvedő
szerecsen királynő országából!
Mennyi rakott hajó,
a szolgák vállán mennyi kincs,
mennyi különös állat, ritka fák,
hogy dúskáljon és ámuljon
a holtában is sudár.

De maga Hatsepszút hol van?
Hol a siremlék gazdájának arca?
Kivakarták minden képmását a kőből.
Csak a vésővel mélyített durva foltok,
csak ami nincs, csak az mutatkozik.

De tudja Titusz, s te is tudod, mi volt ott:
szép arc, s örök, mely
minden bosszulásnál
mélyebben lakik.

Négy sor, teliholdban

itt ámulok a holdas esti kertben
mért vonz az árny, a Hold, az éji szél

följött az élet, s elsuhant felettem
vagy állt a lét, s ... suhantam benne én

József

Szólal a csönd.
Angyalok igéket írnak az égre.
József felment. Dalol.
Tiszta volt ahogy mindannyiunk.
Fáj és énekel. A mi dalunk.

tarvágás

ott már fölrepül a nap
csöndesül az írott béke
fecskék tudva repülnek
fájdalmuk íveket ír az égre

kereszteket vernek szét az eszmék
apát felejt az elejtett gyermek
hol dudva nő ott áll vigyázzban
az eszét vesztett nép

szívét nyitja meg és takarja szét
búzatáblák fehéringében áll
gyáván takarásban elődöd árvád
íve átremeg a tavon nedvesedik

az új idő reszketése tünékeny tánc
biztos erő meghaladhatatlan mozdulás
szálak sűrűje védelmez és támad
megbomolsz az elragadtatásban

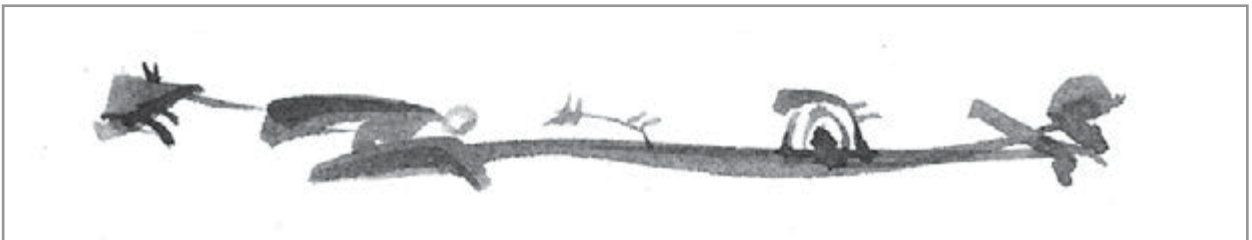
G. ISTVÁN LÁSZLÓ

A repülő szőnyegből

*172. részlet a Domberach dicsőségéből
(ógermán alliterációs hangsúlyszámláló¹)*

Fejedelmi férfi fölnyergelt lovára,
dicső Domberach dédelgette lovát,
nyakát nyaklótan nyilsebesen irányítja,
fülébe füstöt fúj fáradhatatlan gőzzel,
mintha csak legbelül maga is ló lenne,
szelíden szügyéhez szilárdítja sarkantyúját,
kolompol keblében kívánás és szégyen
bosszút állni behemót Baugergoll vétkéért.
Legszívesebben Baugergoll lelkét venné magára,
el nem árulná övéinek, ellenségeinek sem beszélne róla,
behemót Baugergollt belülről pusztítaná el,
önkezével ősbibb vér önmagát legyőzni,
mert a másikban magát veszítheti el,
szél is széllal szembe szárítja a vizet,
ellenség bőrében elszenvedett győzelem
édesebbé teszi, égre nyitottabbá,
hogy a hősiesség ház nélküli érdem.
Harcolni halottan halottakkal nem lehet,
élő az élőnek ég melletti párja.
Bosszúálló Behemót Baugergoll vétkéért
Domberach dárdával, domborodó lovával
emiatt nyergelt fel esztelen szélvésszel,
szemében szilárdan szikrázott a kívánás,
lágyan lobogott legbelül a szégyen.

1 A Hildebrand-ének ősi formája. Egy sort (nagysort) két kissor épít fel. Egy kissorban két főhangsúlyt lehet. A főhangsúlyt hangsúlytalan szótagok szabálytalanul követik (A kissor 5–18 szótag közötti hosszúságú). A sor második kissorának első főhangsúlya alliterál az első kissor első (esetleg második) főhangsúlyjával. A második kissor második főhangsúlya nem alliterálhat.

173. Részlet Sweeney őrjöngéséből (óir alliterációs hangsúlyszámláló²)

Akkor szélesvállú Sweeney letépte, lerántotta ruháit rettenetes hévvel,
hiába védte varázslat párája, páncél hibátlan hiába óvta,
óriás mozdulattal megszabadult tőle, tébolyhozó átok áthatotta vérét.
Vár rá most kín és kegyelem ekéje, elszabadult indulat igézve gyöttri,
gyüüllöli a hangot, habár sóhajtásnyi, susogó szél is szétszedi a lelkét.
Lehet harangszó, határtalan kint hoz, kedvesének csókszaja csonttörő fájdalom,
fülében gerjed garattöltő zúgás, zenétlen a szíve, szorongás az ágya,
állhatatlan fészke forrongó dühöknek, dúvadtól feldúlt fenyér a lánja.
Lerángatja ruháit, rémület kergeti, kizárja az őszbe ősi ösztöneit,
örökségét, varázsát visszametszi benne bántó keserűség. Kóvályog tehetetlen,
torlódik előre, erőlködik kábán. Kiben egykor erő, fároszfény volt,
fékevesztett vadként vándorol meztelen. Mámort nem ismer, nincs is óhajta,
óriási kinglyomb kuporog testében. Talán madárrá megszülné a téboly,
talán hallhatna hanggyötrelem nélkül. Keserve nem enyhül, nincs előtte sír se,
saját nemléte nem ad védelmet. Vadrekesztő átok átjárja Sweeneyt,
szivárgó átok átmossa egészen. Egyöblű lánylelke lárvaként mozog,
mászik előre, esedezni nem tud. Némán áporodik, áll benne a düh,
dagad, mintha holdként halhatna kegyelemből. Kígyó se irigyeli, ígéret se várja,
végzete dárdahegy dühében kínlódni, keringeni élve, ébren örökké.

- 2 Az óir alliterációs forma két nagysort tesz egy sorba, melyeket két kissor épít fel. A nagysorok egyenként két-két (ritkán három) főhangsúllyal bírnak. Az alliterációs minta más, mint az ógermán szövegeknél: a nagysor utolsó főhangsúlya a következő nagysor nyitó főhangsúlyával alliterál. A nagysoron belül a többi hangsúlyos szótag egymással alliterál. A hangsúlyos szótagot itt is szabálytalan mennyiségű hangsúlytalan szótag követi.

